

חטיבת הרפואה
יחידת הפסיכולוגיה הארצית | הפסיכולוג הארצי
National Psychology Unit – Chief Psychologist

משרד
הבריאות
לחיים בריאים יותר

כ"ח בכסלו, התשפ"א
14 דצמבר 2020
474459120

לכבוד

כלל מערך הפסיכולוגיה

שלום לכולם,

המעבר מהקצאת מלגות למבחני תמיכה במוסדות מוכרים שאינם ממשלתיים

לפני כחודש פרסמנו הודעה עקרונית על ההחלטה הנוגעת לאופן הקצאת הכספים למוסדות מוכרים על פעילות ההתמחות.

רקע

חוק הפסיכולוגים (1977) מחייב תהליך של התמחות בפסיכולוגיה, אך אינו מתקצב. משרד הבריאות הקצה תקנה ייעודית בבסיס התקציב של המשרד להשתתפות בהכשרת מתמחים בפסיכולוגיה.

עפ"י חוק חובת המכרזים, בכדי להעביר תקציבים לגופים שאינם ממשלתיים, אופן ההתקשרות הוא באמצעות מכרז פומבי הנותן הזדמנות שווה להשתתף בו. מכיוון שמדובר במוסדות אשר נבחנו וקיבלו הכרה להכשיר מתמחים בפסיכולוגיה, קיבלנו אישור מיוחד להתקשר עם המוסדות המוכרים בהליך של "פטור ממכרז". בקשות לפטור ממכרז מוגשות לוועדת המכרזים במשרד הבריאות ועפ"י הצורך ובהתאם לסכומים, גם לוועדת הפטור במשרד האוצר.

בבקשתנו לפטור ממכרז לשנת 2018 משרד האוצר אישר את הבקשה אך, דרש שמשרד הבריאות יבחן מחדש את הליך ההתקשרות המתאים לנושא זה תוך עמידה בתנאי השקיפות, ההגינות, האובייקטיביות ומתן הזדמנות שווה.

מכיוון שנכנסתי לתפקיד הפסיכולוג הארצי בסוף 2017, ביקשתי ללמוד את הנושא המורכב ולפיכך, בחינת ההליך בוצעה בסוף 2019 בשיתוף מערך הפסיכולוגיה ואגף רכש, נכסים ולוגיסטיקה.

בתחילת 2020 הוחלט ע"י משרד הבריאות כי הדרך הנכונה ביותר לחלק את התקציב הינה באמצעות מבחני תמיכה שוויוניים.

מסיבות המוכרות לכולם (קורונה), רק לאחר כחצי שנה התחלנו לדון בנושא ולהתחיל להבין את משמעות ההחלטה. בשלב זה נוסחה הצעה ראשונית למבחן התמיכה שנמצאת עכשיו בתהליך של בחינה משפטית. בכתובת הנוסח הראשוני השתתפו מי שעוסק בהקצאת מלגות ביום יום במשרד הפסיכולוג הארצי ונציגים של הלשכה המשפטית העוסקים בתחום מבחני התמיכה.

עם השלמת הניסוח הראשוני, יצאה הודעה לכל המוסדות על הכוונה לעבור למבחני התמיכה. כהמשך להודעה זו, לאור השאלות הרבות, פרסמתי מסמך שאלות ותשובות וכן יזמנו מפגש הסברה בזום שבו אף הצגנו את התנאים המרכזיים שאמורים להופיע במבחן התמיכה.

חשוב להדגיש שיהיו ארבעה מבחני תמיכה, אחד לכל אחד מתחומי ההתמחות שמבוצעים במערכת הבריאות (קלינית, שיקומית, התפתחותית ורפואית).

במסמך זה ברצוני להביא בפניכם את תשובתי לטענות השונות שהגיעו אלי בשבועות האחרונים. אכתוב זאת כאן וגם בסוף דבריי, כל מי שחושב שיש לו הערה או הצעה שיכולה להועיל לשיפור התהליך, מוזמן לשלוח אותה אלינו. אנחנו מבטיחים, כמו שעשינו בעבר, להתייחס ברצינות לכל פניה ופניה.

הטענות המרכזיות הן שמהלך זה פוגע בהתמחות ובמתמחים, פוגע במערך הפסיכולוגיה, פוגע במערך בריאות הנפש. כמו כן נטענו טענות של היעדר שיתוף, תזמון לא ראוי והגברת אי הודאות בקרב מקבלי ההחלטות במוסדות.

טענות הפגיעה

התמחות - ההתמחות בפסיכולוגיה בתחומים השונים מתרחשת במגזרים שונים: ממשלתי, ציבורי, פרטי. התקציב ניתן בעיקר למגזר הממשלתי ולמגזר הציבורי הקשור למערכת הבריאות.

למול הטענה הגורפת שתהליך ההתמחות מובל אל קריסתו, חשוב לציין את הדברים הבאים:

1. מבחני התמיכה יושתו רק על הגופים שאינם ממשלתיים בהם מערך ההתמחות פועל במימון עצמי של הגופים בנוסף לתקציב המועבר ע"י משרד הבריאות.
 2. כל המתמחים המשובצים בפועל כיום ימשיכו לקבל תקצוב עד לתאריך סיום ההתמחות במוסד בו הם נמצאים עכשיו.
 3. התקציב שמשרד הבריאות מקצה למלגות יישאר כמו שהיה ועבור הגופים שאינם ממשלתיים **אף יעלה**.
- לאור זאת, ברור, שהמעבר למבחני תמיכה לא מפחית את היקף התמיכה בהתמחות ואינו פוגע בהתמחות הקיימת, אלא מבקש לבנות מנגנון חדש להקצבה שיושלם באופן הדרגתי.

מתמחים - מעבר לכך שכל מי שמשוּבץ כיום, יישאר במסגרת התקציב הנוכחית, יש בנוסח המוצע של מבחני התמיכה מרכיבים רבים הבאים להגן על תנאיו המקצועיים והתעסוקתיים של המתמחה, להלן העיקרים שבהם:

1. חובת המוסד המוכר לעמוד בכל הנחיות הוועדות המקצועיות ותקנות ההתמחות.
2. חובת המוסד המוכר להעסיק את המתמחה לכל תקופת ההתמחות הנדרשת במסגרת ההכרה של המוסד.
3. חובת המוסד המוכר לעמוד בכל תנאי ההעסקה בהסכמים הקיבוציים.
4. חובת המוסד המוכר לערוך חוזה מסודר עם המתמחה המבטיח את זכויותיו.

חטיבת הרפואה
יחידת הפסיכולוגיה הארצית | הפסיכולוג הארצי
National Psychology Unit – Chief Psychologist

משרד
הבריאות
לחיים בריאים יותר

מוסד המקבל תקציב כיום, לא מחויב לכל הנ"ל באופן רשמי, וכך נוכל לאכוף הגנות אלה על המתמחה במסגרת המעבר למבחני התמיכה.

פסיכולוגיה - הראיתי שההתמחות לא נפגעת, ושהמתמחים לא נפגעים. מכאן שקלושים הסיכויים שמערך הפסיכולוגיה ייפגע. אך ברצוני להתייחס בסעיף זה לשני דברים:

1. מבחן התמיכה דורש שמירת יחס כמותי בין מתמחים ליתר הפסיכולוגים במוסד כדי להבטיח הגדלת המערך ע"י מומחים ומדריכים למוסדות שירצו להעסיק מתמחים רבים שיהיו זכאים לתמיכה.
 2. מטרת המלגות היא קודם כל להגדיל את מספר המקומות להתמחות בפסיכולוגיה והקצאת תקציב להעסקת מתמחים במוסדות לא ממשלתיים תימשך, כך שמספר מקומות ההתמחות המתוקצבים על ידי המשרד יישמר ואף יגדל. מטרה נוספת העומדת לנגד עיני היא להגדיל את מספר הפסיכולוגים מדריכים, מומחים ומתמחים בכל המוסדות ואני פועל לכך באמצעים רבים נוספים.
- בריאות הנפש** - כמו שכבר כתבתי, התקציב הינו לכלל תחומי ההתמחות במערכת הבריאות ולא רק בבריאות הנפש ויש בו מרכיבים משמעותיים השומרים על הפסיכולוגים גם במערכת בריאות הנפש וגם במערכים נוספים. לכן אדגיש כאן שני מרכיבים:

1. הצגתי עד כאן איך מבחן התמיכה אינו פוגע בהתמחות, במתמחים ובפסיכולוגיה, ואפילו שומר עליה ומתמרץ את ההגנות עליה.
2. מרכיבים במבחן התמיכה המתוכנן נועדו לעודד ולתמרץ מרכיבים המסייעים למערך בריאות הנפש. אציין שניים:
 - א. חובת גבייה נמוכה מציבור המטופלים על טיפולים שיינתנו ע"י מתמחים.
 - ב. תמריצים ייחודיים במבחן התמיכה לקליטת מתמחים בפריפריה ובאוכלוסיות ייחודיות.

טענות ההתנהלות

היעדר שיתופיות - אנחנו נמצאים בשלב ראשון של התהליך. כפי שצינתי בתחילת המסמך, בעטיה של מגפת הקורונה, לא התפנינו בתחילת השנה לעסוק במשמעות ההחלטה שהתקבלה אלא רק בקיץ האחרון. כאשר הצלחנו לנסח משהו ראשוני שיצליח לתרגם את המעבר בין המנגנונים לכדי מסמך שאושר ברמה העקרונית ע"י היועץ המשפטי, פרסמנו הודעה ראשונה לכלל המוסדות. התהליך עדיין בהתהוותו וכל הנוגעים בדבר יוכלו להתייחס ולהשתתף בתהליך עד השלמתו:

1. פרסום טיוטה עקרונית להערות.
2. איסוף ההערות והתייחסות אליהן.
3. החלטה על הנוסח הסופי.

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

חטיבת הרפואה
יחידת הפסיכולוגיה הארצית | הפסיכולוג הארצי
National Psychology Unit – Chief Psychologist

במסגרת ההערות ניתן יהיה להתייחס לכל המרכיבים המופיעים בנוסח המבחן, החל מההגדרות וההנאים וכלה במספרים השונים שיופיעו במבחן. כך שהדרך עדיין ארוכה וכמו שכבר בוצעו שינויים בעקבות פניות שהגיעו אלי, כך כנראה יהיה גם בהמשך.

תזמון - במכתב העקרוני שפרסמנו, הופיע התאריך 1.1.2021 להתחלת היישום של מבחני התמיכה. פרסום המכתב נבע מכך שהיה חשוב לנו להביא לידיעת כל הנוגעים בדבר את הנושא, גם בטרם הבשיל לחלוטין כדי שיוכלו להשפיע על עיצובו. ולכן בשלב זה קיימות שתי אפשרויות להתמודדות עם סוגיה זו:

1. בדיוני העיצוב הסופי של מבחן התמיכה - תאריך החלת מבחן התמיכה הוא חלק ממבחן התמיכה ולכן ניתן להתייחס אליו גם באופן רשמי בהתייחסויות לפרסום הטיטה.
 2. כחלק מתהליך ההטמעה ההדרגתי - מכיוון שהתקציב מיועד קודם כל לשמירה על המלגות הקיימות, מלכתחילה היישום הדרגתי. **למעלה מ-90% מתקציב המלגות** שיוקצה לגופים שאינם ממשלתיים ב-2021 יהיה עבור **שמירת הליך התקצוב הקיים**. כך שבצעם ההתנסות הראשונית במבחני תמיכה תהיה על חלק קטן מאוד של התקציב. המעבר ההדרגתי מבטיח זמן התארגנות של לפחות 4 שנים לתהליך השינוי.
- אי ודאות -** התשובה לשאלה האם מוסד יקבל תמיכה ע"פ מבחני התמיכה נתונה להחלטות של אותו המוסד לגבי עמידה בתנאים שיוצגו במבחן התמיכה. אני מקווה שנוכל לפרסם בהקדם את הטיטה להערות וכל אחד מהמוסדות יוכל להעריך את יכולותיו לעמוד במבחן התמיכה. חלק גדול מהתנאים כבר נאמר וכן מפורט במכתב זה.
- השאלה המרכזית שתישאר פתוחה היא השאלה כמה יקבל מוסד עבור כל מתמחה? זו שאלה מהותית בהתנהלות הכלכלית של המוסד ובקבלת ההחלטה האם לקלוט מתמחים חדשים. חשוב להבהיר שכספי התמיכה יחולקו למוסדות עבור המתמחים שיעמדו במבחן התמיכה. כדי להקל על המצב הזה אציין את המרכיבים הכלכליים הידועים כפי שהם מוגדרים כיום בהצעה העקרונית:

1. יש להעסיק את המתמחה ע"פ הסכמים הקיבוציים – מרכיב זה מגדיר את סך ההוצאה הישירה על המתמחה.
2. על טיפול שיינתן ע"י מתמחה יוכל המוסד לגבות סכום שלא עולה על היקף ההשתתפות העצמית הנגבית בקופות החולים בטיפול ע"י מטפלים עצמאיים – מרכיב זה מגדיר את ההכנסה האפשרית מפעילות של מתמחה במפגשי טיפול.
3. קבלת תמיכה מתקציב המלגות ע"פ ההיקף היחסי של המתמחים המאושרים במבחן התמיכה – סכום זה לא ידוע כיום.

כמעט בכל המוסדות שאינם ממשלתיים כבר נקלטו בעבר מתמחים ללא הקצאת מלגה עבורם. זה לא מהלך חדש ולא ידוע. איני מפחית מחשיבות הידיעה והוודאות. אך במציאות החדשה היא תהיה, בהתחלת הדרך, האתגר הגדול ביותר ועם הניסיון אני מקווה שהיא תתמתן והשפעתה תצומצם.

חטיבת הרפואה
יחידת הפסיכולוגיה הארצית | הפסיכולוג הארצי
National Psychology Unit – Chief Psychologist

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

סיכום

ניסיתי במסמך זה להאיר את תהליך המעבר ממנגנון הקצאת מלגות למנגנון מבחני התמיכה, כדי להבהיר ככל שניתן את המשמעויות של תהליך זה וכדי לאפשר הבנה טובה יותר של מטרות התהליך והתפתחויותיו. חשוב להדגיש כי תקציב המלגות נמצא **בבסיס התקציב** של משרד הבריאות והוא ימשיך לשמש כבסיס תקציבי משמעותי של תהליך ההתמחות במערכת הבריאות. חלק מתקציב זה, המוגדר עבור הגופים שאינם ממשלתיים, יינתן באמצעות מנגנון מבחני התמיכה.

כפי שצינתי לעיל, כל מי שחושב שיש לו רעיון או הצעה שיהפכו את התהליך הזה לטוב יותר מוזמן לכתוב לי לדוא"ל: mivhantmiha@MKY.HEALTH.GOV.IL רעיונות טובים יתקבלו בברכה.

בברכה,

גבי פרץ

פסיכולוג ארצי
וממונה על רישוי פסיכולוגים

העתיקים:

לשכת שר הבריאות
לשכת מנכ"ל משרד הבריאות
ד"ר ורד עזרא – ראש חטיבת הרפואה.
ד"ר טל ברגמן – מנהלת האגף לבריאות הנפש
ד"ר אילה בלוך – יו"ר מועצת הפסיכולוגים
מר יורם שליאר – יו"ר הסתדרות הפסיכולוגים
מר יובל הירש – יו"ר חטיבת הפסיכולוגים בהסתדרות המח"ר
גבי אלית מורדו – ראש התנועה לפסיכולוגיה ציבורית